

Ministerie van Klimaat en
Groene Groei

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Energiemarkt

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/kgg

Datum 30 september 2024
Betreft Update gasleveringszekerheid Q3 2024

Ons kenmerk

DGKE-DE / 87242664

Bijlage(n)

2

Geachte Voorzitter,

Op 1 oktober 2024 start het nieuwe gasjaar 2024-2025. Daarom is dit een logisch moment om te bezien hoe Nederland ervoor staat wat betreft de gasleveringszekerheid. Met deze reguliere update gasleveringszekerheid informeer ik de Kamer daarover.¹

In deze brief ga ik in op de volgende onderwerpen:

1. Actueel beeld gasleveringssituatie: hier schets ik het actuele beeld van de situatie op de gasmarkt met vooruitblik op aankomende winter 2024-2025.
2. Het bijgevoegde overzicht leveringszekerheid gas van Gasunie Transport Services (hierna: GTS) met een vooruitblik op de winter van 2025-2026.
3. Update over lopende (nationale) maatregelen om de gasleveringszekerheid te borgen.
4. Overige relevante EU-ontwikkelingen.

Actueel beeld gasleveringszekerheid en vooruitblik winter 2024-2025

Het actuele beeld van de gasleveringszekerheid en de gasmarkt in aanloop naar de winter is positief en betrekkelijk stabiel. Dat betekent dat de kans zeer klein is dat tekorten zich voordoen in de komende winter.

Gasopslagen

De Nederlandse opslagen waren op 1 september gemiddeld al voor ruim 90% van hun capaciteit gevuld. Deze vulgraad ligt ruim boven de Europese tussentijdse vulverplichting (68%).² Nederland ligt hiermee niet alleen op koers om aan de voor Nederland geldende EU-vulverplichting (een gemiddelde vulgraad van minimaal 74% per 1 november 2024) te voldoen, maar ook om de door het vorige kabinet gestelde ambitie (90%) op 1 november 2024 te halen.³ Ook in de rest van

---

¹ Vorige update is aan uw Kamer gezonden op 27 maart 2024 (Kamerstuk 29023, nr. 494).

² Zie uitvoeringsverordening 2023/2633 van 20 november 2023.

³ Zie voor toelichting Kamerstuk 29 023, nr. 494.

de EU zijn de gasopslagen goed gevuld. Op 1 september was de gemiddelde vulgraad in de EU ruim 92%.

Groothandelsmarkt en gasprijzen

Het beeld op de gasgroothandelsmarkt is sinds de laatste update aan de Kamer op 27 maart 2024 (Kamerstuk 29023, nr. 494) ongewijzigd: betrekkelijk stabiel, maar met sterke prijsreacties bij onzekerheden over gasleveringen en -transport, dit vaak als gevolg van geopolitieke ontwikkelingen in combinatie met onderhoud (zoals afgelopen maand plaatsvond aan productie-installaties in Noorwegen). Op de hiervoor meest representatieve gashandelsplaats *Title Transfer Facility* (hierna: TTF) stond de maand-vooruit prijs van gas op de groothandelsmarkt in februari met 22 euro per MWh op het laagste punt sinds april 2021. Sindsdien is de prijs gestegen naar een niveau schommelend rond de 40 euro per MWh in augustus. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door de gestegen gasprijzen op de wereldwijde markt door een combinatie van stijgende vraag in Azië en een daling van de LNG-aanvoer naar Europa, met name door tijdelijke productiebeperkingen in de VS. Verder zijn de spanning in het Midden-Oosten, in het bijzonder het conflict tussen Israël en Hamas, en de oorlog tussen Rusland en Oekraïne van invloed op de gasprijs. Bij dit laatste speelt de recente inval van Oekraïne in Rusland een rol omdat deze plaats vindt in het gebied van waaruit thans nog Russisch gas via Oekraïne naar de EU wordt getransporteerd, met name ten behoeve van landen in Midden- en Oost-Europa. Hierbij geldt overigens dat al eerder bekend was dat deze doorvoer via Oekraïne waarschijnlijk stopt per 1 januari 2025, vanwege het aflopende transitcontract. De Europese Commissie heeft tijdens de formele Energieraad op 30 mei 2024⁴ de verwachting uitgesproken dat het wegvallen van deze stroom opgevangen zou moeten kunnen worden en dat het hierbij helpt als in de EU de gasopslagen goed gevuld worden, zoals nu ook het geval is. In september zijn de gasprijzen, vanwege goed gevulde opslagen en voldoende aanbod, weer iets gedaald naar een niveau rond de 35 euro per MWh.

Relevante EU-ontwikkelingen op gebied afschalen crisismaatregelen

Niet alleen in Nederland, maar ook in Europa ziet de gasleveringssituatie er op dit moment positief uit. Gelet op de aanhoudend dalende EU-gasvraag⁵, de hoge vulgraden en het feit dat nieuwe LNG-importcapaciteit in de EU dit jaar beschikbaar zal komen, is het risico dat komende winter maatregelen moeten worden getroffen die ingrijpen op de vraagkant zeer beperkt.⁶

Gelet op dit beeld hebben verschillende lidstaten inmiddels hun in 2022 afgekondigde gascrisisniveau afgeschaald. Op 3 juni 2024 hebben Denemarken en Zweden het crisisniveau van de vroegtijdige waarschuwing beëindigd. Estland deed hetzelfde op 18 juni 2024. Tegelijkertijd handhaven Italië, Letland, Kroatië, Oostenrijk, Finland en Slovenië voorlopig het niveau van vroegtijdige

---

⁴ Zie het verslag van de formele Energieraad, Kamerstuk 21501-33, nr. 1075.

⁵ De EU gasvraag in april 2024 was ca. 8% lager dan in april 2023. Bron: [European natural gas demand tracker \(bruegel.org\)](https://bruegel.org).

⁶ ENTSOG Summer Supply Outlook 2024 with Winter 2024/25 Overview. <https://www.entsog.eu/2024-25Overview.pdf>

waarschuwing en handhaaft Duitsland voorlopig het tweede crisisniveau (alarmfase). De overwegingen hierbij verschillen per lidstaat. De niet genoemde lidstaten hebben nooit een niveau van gascrisis afgekondigd (waaronder Frankrijk, België en Polen). Verderop ga ik in op het gascrisisniveau in Nederland.

Waakzaamheid gedurende de winter

Hoewel de situatie op de gasmarkt sinds de energiecrisis van 2022 sterk is verbeterd, blijft volgens experts de komende winter waakzaamheid geboden. Volgens het International Energy Agency (IEA) blijft Europa in de komende periode kwetsbaar voor schommelingen in gasprijzen en LNG-aanvoer.⁷ Ook de Europese Commissie ziet voor 2024 een aantal risico's, zoals een sterke opleving van de Aziatische energievraag, extreme weersomstandigheden, verdere vermindering van de gasinvoer uit Rusland en gewapende conflicten in het Midden-Oosten en elders.⁸ ACER (European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators) vraagt aandacht voor onzekerheden over gasverbruik en de wereldwijde prijsverschillen.⁹ In deze gespannen markt benadrukken experts daarom het belang van het vullen van opslagen, het diversifiëren van importbronnen en het versterken van de marktintegratie, waardoor energie gemakkelijker over grenzen kan bewegen.

Gelet op het algemeen sterk verbeterde beeld in Nederland en de EU analyseert Nederland of ook hier op termijn, bijvoorbeeld na deze winter van 2024-2025, het nu nog sinds 20 juni 2022 geldende eerste niveau van gascrisis kan worden afgeschaald. Conform de hiervoor genoemde adviezen, acht het kabinet het echter verstandig om op korte termijn waakzaam te blijven, met name vanwege de eerdergenoemde onrust rondom geopolitieke ontwikkelingen, en het huidige crisisniveau van vroegtijdige waarschuwing in ieder geval nog gedurende de winter te handhaven. Dit betekent met name dat er extra informatie tussen relevante betrokkenen wordt uitgewisseld zodat er een extra vinger aan de pols is.

GTS gasleveringszekerheidsverzicht met vooruitblik op 2025-2026

Op 19 september heeft GTS het eerste gasleveringszekerheidsverzicht met mij gedeeld. Hierin kijkt GTS vooruit naar de winter 2025-2026. GTS gaat daarbij onder andere in op de internationale ontwikkelingen in de gasvraag, de benodigde LNG-importcapaciteit (ook op de langere termijn) en het benodigde volume gas in de opslagen op 1 november 2025. De brief en bijbehorende bijlagen zijn bijgevoegd bij deze Kamerbrief.

Het beeld dat GTS in dit overzicht schetst, komt overeen met de bevindingen van GTS uit januari 2024. Dat betekent dat er in het gasjaar 2025-2026 een zeer kleine kans is op een beperkt capaciteitstekort (minder dan 1 GW) bij een etmaaltemperatuur die eens in de twintig jaar voorkomt (-14 graden of kouder) gecombineerd met uitval van een hoeveelheid capaciteit gelijk aan die van de grootste individuele bron van capaciteit (gasopslag Norg). In de brief van 23 mei

---

⁷ IEA Gas Market Report, Q3-2024

⁸ Europese Commissie, Verslag over energieprijzen en kosten in Europa, 22 maart 2024.

⁹ ACER Key developments in European gas wholesale markets 2024 Market Monitoring Report, 18 juli 2024.

2024 (Kamerstuk 33529, nr. 1238) is de uitwerking van mitigerende maatregelen om een dergelijk tekort in de komende winter (en winter 2025-2026) te voorkomen nader toegelicht (zie ook verderop in deze brief).

Wat betreft het volume constateert GTS dat bij een normaal aanbod van gas, er op jaarbasis geen tekorten ontstaan de komende gasjaren. Alleen de combinatie van een koud jaar en een verminderd aanbod vergelijkbaar met 30% van het LNG-aanbod in de basisvariant, kan leiden tot een volumetekort. Dit tekort wordt kleiner als de huidige LNG-importinfrastructuur wordt uitgebreid, zoals nu voorzien is. GTS constateert daarom dat het belangrijk is om de bestaande importinfrastructuur te handhaven.

Wat betreft gasopslag constateert GTS dat er aan het begin van de winter 2025-2026 minimaal 110 TWh gas verspreid over de seizoensopslagen en de PGI Alkmaar moet zijn opgeslagen. Het kabinet neemt deze vulambitie over. Hier ga ik verderop in de brief nader op in.

Bij dit alles is het goed om in het oog te houden dat GTS in haar analyse er rekening mee houdt dat Nederland een spilfunctie vervult op de Noordwest-Europese gasmarkt. Bij het bepalen of er voldoende gas is om aan de behoefte van eindafnemers te voldoen, worden daarom ook (verwachte) gasstromen van en naar het buitenland meegenomen. Het beperken van gasstromen naar het buitenland is op basis van Europese regelgeving niet geoorloofd.

Nationale maatregelen om de gasleveringszekerheid te borgen

Gaswinning in Groningen

Op 19 april 2024 is het verbod op gaswinning uit het Groningenveld in werking getreden.¹⁰ Dit is mogelijk gemaakt door een breed scala aan maatregelen.¹¹ In de Kamerbrief van 23 mei 2024 (Kamerstuk 33529, nr. 1238) zijn aanvullende mitigerende maatregelen aangekondigd om de beperkte resterende risico's op te vangen (zie hieronder bij uitwerking mitigerende maatregelen).¹²

Gaswinning uit kleine velden op land

Doordat de gaswinning uit Groningen is afgebouwd, vervullen de kleine velden op land een steeds belangrijkere rol in het kader van gasleveringszekerheid. In 2023 was ongeveer 28% van de totale gasproductie in Nederland afkomstig uit kleine velden op land. Hoewel gaswinning uit kleine velden op land en de mogelijke gevolgen daarvan van een totaal andere omvang zijn dan bij het Groningenveld, leven hierover ook zorgen bij inwoners. Ik wil deze zorgen over gaswinning in de samenleving zoveel mogelijk adresseren, maar tegelijkertijd wil ik ook rekening houden met de belangrijke functie van aardgaswinning bij het waarborgen van de leveringszekerheid en de rol ervan in de energietransitie. Ik zal uw Kamer dit najaar een brief sturen waarin ik nader in ga op deze balans en hoe het kabinet om wil gaan met gaswinning uit de kleine velden op land.

---

¹⁰ Stb. 2024, nr. 95.

¹¹ Kamerstuk 33529, nr. 1238.

¹² Kamerstuk 33529, nr. 1238

Versnellingsplan gaswinning Noordzee

Het kabinet wil de gaswinning op de Noordzee opschalen. Door een impuls te geven aan investeringen in de gasproductie op de Noordzee, door gebiedsgericht samen te werken vanuit de sector en door risico's meer tussen operators te delen, wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de energieleveringszekerheid in de transitie naar een volledig duurzame energievoorziening.

Het onlangs gepubliceerde jaarverslag Delfstoffen en Aardwarmte¹³ laat zien dat de reeds ingezette maatregelen uit het versnellingsplan gaswinning Noordzee, die met name zien op verbeteringen in de vergunningverlening, tot op heden nog niet hebben geresulteerd in een afvlakking van de dalende trend van de gasproductie op de Noordzee. Met name exploratieprojecten kennen een looptijd van zo'n drie tot vijf jaar van het opstarten van het project tot aan de eerste gasproductie. Dit betekent dan ook dat het effect van de genomen maatregelen op de gasproductievolumes pas na een dergelijke termijn zichtbaar wordt. Toch baren de signalen die ik via EBN ontvang ten aanzien van de investeringsbereidheid in nieuwe gaswinningsprojecten mij dusdanig zorgen, dat de afgelopen periode is ingezet op verdere intensivering van de samenwerking tussen de sector, EBN en het ministerie met als doel te komen tot aanvullende maatregelen die bijdragen aan de investeringszekerheid en voorspelbaarheid waar dergelijke kapitaalintensieve projecten om vragen. Ik informeer u later dit najaar over de vervolgstappen om samen met de sector te komen tot een sectorakkoord waarin de inzet vanuit zowel het Rijk als de sector wordt beschreven.

LNG-importcapaciteit

Conform adviezen van GTS, acht het kabinet het van belang dat er in Nederland voldoende LNG-importcapaciteit is (zie bijlagen bij deze brief en Kamerstuk 29023, nr. 494 en Kamerstuk 33529, nr. 1238).

Zoals in eerdere brieven is gemeld, wordt de grootste LNG-importterminal van Nederland, de Gate terminal B.V. (hierna: Gate), vanaf oktober 2026 uitgebreid van 16 naar 20 bcm per jaar. De bouw voor deze uitbreiding is in volle gang en loopt volgens planning. De uitbreiding van de tijdelijke EemsEnergyTerminal (hierna: EET) is inmiddels gerealiseerd en daarmee heeft de terminal aan het eind van dit jaar haar doorvoercapaciteit vergroot van 8 naar 9,3 bcm per jaar.

EET heeft een tijdelijke duur van 5 jaar en is in principe operationeel tot september 2027. In samenwerking met Gasunie en Vopak onderzoek ik de mogelijkheden voor een verlenging van de exploitatie van EET in de Eemshaven. Dit onderzoek richt zich naast LNG ook op een verkenning van de mogelijkheden voor een toekomstige, snelle overgang naar een groen energiesysteem, waarbij waterstof en CO₂-afvang en -opslag een centrale rol spelen. Gasunie en Vopak hebben deze zomer een marktconsultatie uitgevoerd om de marktvraag voor de import van LNG en andere energiedragers te verkennen.¹⁴ Op dit moment worden

---

¹³ Jaarverslag Delfstoffen en Aardwarmte 2023: <https://www.nlog.nl/media/3273>

¹⁴ www.eemsenergyterminal.nl/marktconsultatie.

de uitkomsten van de marktconsultatie geanalyseerd. In een volgende Kamerbrief zal de Kamer hierover nader worden geïnformeerd.

Naast bovengenoemde uitbreidingen zijn er twee marktinitiatieven die een haalbaarheidsstudie uitvoeren voor nieuwe LNG-terminals. De haalbaarheidsstudie van het initiatief van Global Energy Storage (GES) en Stena heeft meer tijd nodig dan gepland en loopt nog. Eerder was de verwachting dat in afgelopen kwartaal meer over deze studie bekend zou worden. De studie van VTTI en Höegh naar een mogelijke terminal in Zeeland wordt voortgezet.

Energiediplomatie

Het huidige kabinet ziet, net als het vorige kabinet, het belang in van het faciliteren van samenwerking tussen inkopende Europese energiebedrijven en betrouwbare partners uit derde landen en neemt daarop actie. Met de Kamerbrief van 8 mei 2024 (kamerstuk 29023, nr. 512) heeft de toenmalige Minister voor Klimaat en Energie uw Kamer geïnformeerd over de activiteiten op dit gebied van energiediplomatie. Wat betreft gas is er regelmatig contact met Noorwegen, de VS en andere betrouwbare partners.

Gasopslag

De afgelopen jaren (sinds 2022) heeft het kabinet steeds jaarlijks de ambitie uitgesproken om de gasopslagen op 1 november gemiddeld voor minimaal 90% gevuld te hebben. Deze ambitie was gebaseerd op onder andere adviezen van GTS. Conform de toezegging aan de Eerste Kamer¹⁵, komt het kabinet ook met een vulambitie voor 1 november 2025. GTS constateert in het overzicht leveringszekerheid dat er aan het begin van het winterseizoen 2025/2026 minimaal 110 TWh in de seizoensopslagen (Grijpskerk, Norg en Bergermeer) en de PGI Alkmaar moet zijn opgeslagen. Dit komt overeen met 80% van het opslagvolume van deze vier gasopslagen. Daarom heeft het kabinet de ambitie dat deze vier gasopslagen op 1 november 2025 gemiddeld ten minste voor 80% gevuld zijn.

Deze ambitie is lager dan de ambitie voor 1 november 2024. Dit komt doordat de vraag naar gas in zowel Nederland als de buurlanden daalt. Met name de export van L-gas daalt snel door de ombouw in het buitenland.¹⁶ In de eerste plaats worden de gasopslagen gevuld door marktpartijen, zoals GasTerra in Norg en Grijpskerk en verschillende capaciteitshouders in Bergermeer. Aanvullend krijgt EBN – net als in de drie voorgaande jaren – een vultaak om maximaal 20 TWh op te slaan, voor het geval marktpartijen dat onvoldoende doen.

Naast de vulambitie van het kabinet, geldt er voor Nederland ook een vulverplichting voor 1 november 2025 op basis van de EU-gasleveringszekerheidsverordening¹⁷. Sinds 2022 wordt door de Europese Commissie jaarlijks voor iedere lidstaat vastgesteld wat de hoogte is van deze vulverplichting en wat de tussentijdse vuldoelen zijn. De Commissie doet dit op

---

¹⁵ Toezegging garantie vuldoelstelling aankomend twee jaren (T03871), gedaan op 16 april 2024.

¹⁶ Kamerstuk 22 329, nr. 1238.

¹⁷ Deze bepalingen gelden tot 1 januari 2026.

basis van een notificatie van de lidstaten zelf zoals bepaald in de verordening gasleveringszekerheid. Deze notificaties zijn uiterlijk 15 september bij de Commissie ingeleverd. Voor Nederland ziet het vultraject er volgens deze notificatie - die overigens nog door de Commissie moet worden vastgesteld - als volgt uit:

	Vultraject (% van het totale opslagvolume)
1 februari 2025	39%
1 mei 2025	32%
1 juli 2025	47%
1 september 2025	59%
1 november 2025	74%

De hoogte van de EU-vulverplichting en de vulambitie van het kabinet kunnen van elkaar verschillen. De vulambitie van het kabinet zal zo lang de EU aan lidstaten vulverplichtingen oplegt altijd minimaal gelijk of hoger zijn dan de EU-vulverplichting.

Uitwerking mitigerende maatregelen

In de brief van 23 mei 2024 (Kamerstuk 33529, nr. 1238) over de sluiting van het Groningenveld, het restrisico en de mitigerende maatregelen¹⁸ is aangegeven dat er een zeer kleine kans is dat er in 2024-2025 een beperkt capaciteitstekort kan optreden.¹⁹ Het vorige kabinet heeft daarom voorbereidende maatregelen aangekondigd om – mocht zo'n tekort dreigen – adequaat te kunnen handelen. Daarom heeft het ministerie samen met GTS onderzoek gedaan naar de situatie/scenario's waarin zo'n tekort zich zou kunnen voordoen. Daaruit blijkt dat dit tekort zich na aankomende winter waarschijnlijk niet meer zal kunnen voordoen en dat het voor komende winter alleen zou gaan om een relatief beperkt tekort.²⁰ In het uiterst zeldzame geval (zeer koud en gelijktijdige uitval ter grootte van de volledige gasopslag Norg) dat sprake zou zijn van een tekort, dan kan zich dat voordoen in de ochtend (tussen 7:00 uur en 11:00 uur) en in mindere mate in de avond (tussen 18:00 uur en 20:00 uur), tijdstippen waarop de vraag over het algemeen hoog is. Door de Nederlandse gasvraag op deze momenten te spreiden over een ruimere tijdsperiode, of door deze te verlagen, kan een daadwerkelijk capaciteitstekort in (delen van) Nederland worden voorkomen. Daarom heb ik inmiddels, in samenspraak met GTS, een draaiboek inclusief mogelijke communicatiemiddelen voorbereid voor het extreme geval dat het genoemde capaciteitstekort zich dreigt te materialiseren.

¹⁸ Kamerstuk 33529, nr. 1238.

¹⁹ Dit in het geval een hoeveelheid capaciteit die gelijk staat aan de omvang van de uitzendcapaciteit van de gasopslag Norg uitvalt bij een gemiddelde effectieve etmaaltemperatuur van -11°C of lager. Kansberekening laat zien dat een dergelijke situatie grofweg eens in de tweeduizend jaar zou voorkomen.

²⁰ Voor 2024-2025 raamt GTS het tekort bij een gemiddelde effectieve etmaaltemperatuur van -14°C op ongeveer 980.000 Nm³/uur, oftewel ca. 10 GW. De totale door GTS geraamde gasvraag bij -14°C is op het hoogste punt van de piekvraag 200 GW, waarmee het tekort een omvang heeft van ca 5% van deze vraag. Voor de gasjaren daarna raamt GTS geen (noemenswaardig) capaciteitstekort meer.

Wetsvoorstel bestrijden energieleveringscrisis

In de Kamerbrief van 27 maart 2024²¹ bent u geïnformeerd over de voorbereiding van het wetsvoorstel bestrijden energieleveringscrisis (toen nog: 'wetsvoorstel gasleveringszekerheid'). Het kabinet brengt dit wetsvoorstel op korte termijn in internetconsultatie. Op dit moment en na afloop van de internetconsultatie vinden nog verschillende toetsen van het voorstel plaats. Na afloop van de internetconsultatie en de afronding van de noodzakelijk toetsen wordt de ontvangen input verwerkt en wordt het wetsvoorstel voor advies aan de Raad van State voorgelegd.

Overige EU ontwikkelingen

RePowerEU

In de Kamerbrief van 23 september jl. (kenmerk 21501-33-1085)²² heb ik uw Kamer geïnformeerd over het de zorgelijke en onwenselijke ontwikkeling dat de import van Russisch LNG in Nederland via de GATE Terminal in Rotterdam on het derde kwartaal van 2024 is toegenomen, waarschijnlijk als gevolg van het 14^e sanctiepakket. Een vergelijkbare ontwikkeling speelt waarschijnlijk ook elders in de EU. In dezelfde brief heb ik toegelicht dat ik mij in EU verband hard maak voor de afbouw van Russisch gas conform het RePowerEU doel om uiterlijk in 2027 Russische fossiele energie volledig uit te faseren. Concreet zal ik tijdens de formele Energieraad op 15 oktober a.s. aandacht vragen voor de stijgende import uit Rusland en de noodzaak benadrukken voor een gezamenlijke aanpak op basis van de routekaart waar de Europese Commissie, mede op verzoek van Nederland, aan werkt.

Europees inkoopplatform

In het kader van de Europese vraagbundeling, die plaats vindt binnen het EU-platform AggregateEU, is in het jaar 2024 voor het eerst een tender gehouden waarin middellange termijnproducten met een interval van zes maanden werden aangeboden over een periode van vijf jaar (namelijk april 2024-oktober 2029). Aan deze tender werd deelgenomen door 19 geïnteresseerde kopers met een totale vraag van ca. 34 miljard m³ (bcm). Daarop werd gereageerd met een aanbod van een volume van ca. 97,4 bcm. Uiteindelijk is een volume van 33,65 bcm aan elkaar gekoppeld. Dat is een aanzienlijk volume en komt overeen met ongeveer 80% van de gekoppelde volumes in de vier tenders voor korte termijnproducten in het jaar 2023. Daarbij geldt de kanttekening dat uiteindelijke onderhandelingen tussen kopers en verkopers plaatsvinden buiten het platform omdat deze bedrijfsvertrouwelijk zijn. Het is dus niet bekend welke volumes daadwerkelijk gecontracteerd zijn.

In 2024 is ook nog een tender gehouden voor korte termijnproducten. Aan deze tender werd deelgenomen door 12 geïnteresseerde kopers met een totale vraag

---

²¹ Kamerstukken 29023, nr. 494

²² [Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

van ca. 1,6 bcm. Daarop werd gereageerd met een aanbod van ca. 2 bcm. Uiteindelijk is een volume van 1,12 bcm aan elkaar gekoppeld.

Decarbonisatiepakket

Eind 2023 is politieke overeenstemming bereikt tussen de Raad en het Europees Parlement over het zogenaamde decarbonisatiepakket. Het decarbonisatiepakket herzielt de Europese regels die gelden op de interne markt voor aardgas en verbreedt deze naar andere gassen en waterstof. Ook wordt met dit pakket het Europese inkoopplatform een permanent instrument. Het decarbonisatiepakket omvat Richtlijn (EU) 2024/1788²³ en Verordening (EU) 2024/1789.²⁴ Het decarbonisatiepakket is op 15 juli 2024 gepubliceerd en in werking getreden. Verordening (EU) 2024/1789 is met ingang van 5 februari 2025 van toepassing. Ik werk nu aan het analyseren en implementeren van het decarbonisatiepakket, inclusief bepalingen die voor de leveringszekerheid van aardgas van belang zijn.²⁵ Ik heb het voornemen begin volgend jaar het wetsvoorstel waarmee deze implementatie geregeld wordt te consulteren via internet. Voor een overzicht van de bepalingen van het decarbonisatiepakket die van belang zijn voor de leveringszekerheid van aardgas, verwijs ik u naar de update gasleveringszekerheid van 27 maart 2024.²⁶

Herziening EU raamwerk gasleveringszekerheid²⁷

Tijdens de onderhandelingen over het decarbonisatiepakket hebben lidstaten, de Europese Commissie en het Europees Parlement afgesproken dat de Commissie op 28 februari 2025 met een verslag komt, waarin de verordening gasleveringszekerheid, aanvullend op het verslag uit 2023, wordt geëvalueerd en indien passend vergezeld gaat van een wetgevingsvoorstel tot wijziging van de Verordening. In maart 2024 heeft de Europese Raad de Commissie uitgenodigd om maatregelen voor te stellen om de paraatheid en crisisrespons op EU-niveau te versterken.²⁸ Voormalig Italiaans premier Enrico Letta heeft in zijn rapport 'Much More Than a Market' (April 2024)²⁹, dat in opdracht van de Europese Raad is opgesteld, opgeroepen tot een systematische evaluatie van het gasleveringszekerheidsraamwerk.

Ook heeft de Raad van de Europese Unie in de Raadsconclusies van 30 mei 2024 over bevordering van duurzame elektriciteitsnetinfrastructuur de Commissie

---

²³ Richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van Richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van Richtlijn 2009/73/EG (herschikking).

²⁴ Verordening (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 en (EU) 2022/869 en Besluit (EU) 2017/684, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 715/2009 (herschikking).

²⁵ Kamerstuk 29 023, nr. 494, pp. 12-13.

²⁶ Kamerstuk 29 023, nr. 494, pp. 12-13.

²⁷ Verordening (EU) 2017/1938 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2017 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gasleveringszekerheid en houdende intrekking van Verordening (EU) nr. 994/2010 (Pub EU 2017, L 280).

²⁸ Conclusies van de Europese Raad van 22 maart 2024, EUCO 7/24.

²⁹ Letta, Enrico. Much more than a market – Speed, Security, Solidarity Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens, p.65:

<https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>

opgeroepen om een gerichte evaluatie uit te voeren van de architectuur voor voorzieningszekerheid op langere termijn van de EU³⁰. Voorts heeft de Europese Rekenkamer in zijn rapport over de gasleveringszekerheid opgeroepen tot verbeteringen aan het gasleveringszekerheidsraamwerk.³¹ De aanbevelingen van de Europese Rekenkamer strekken tot het zeker stellen van de betaalbaarheid van gas in het EU-kader; het optimaliseren van de rapportagevereisten van lidstaten, het herzien van de structuur van regionale samenwerking en het verbeteren van de transparantie van de uitvoering van projecten van gemeenschappelijk belang.

Op 9 september jl. is door speciaal adviseur van de Europese Commissie Mario Draghi een rapport met aanbevelingen gepubliceerd over het Europees concurrentievermogen, waaronder over de gasmarkt. Draghi's aanbevelingen over gas zien onder andere op de groothandelsmarkt, langetermijncontracten en gasopslag. Naar verwachting zal Draghi zijn rapport presenteren tijdens de Europese Raad op 17-18 oktober. Zodra een of meerdere aanbevelingen leiden tot een Commissievoorstel zal de kabinetsinzet worden bepaald. Hierover zal ik de Tweede Kamer te zijner tijd op de gebruikelijke wijze informeren.

Gezien deze ontwikkelingen bereidt de Europese Commissie momenteel ambtelijk de herziening van het leveringszekerheidsraamwerk van de EU voor elektriciteit en gas voor. Hieronder valt de herziening van de verordening gasleveringszekerheid, dit inclusief de gasopslagbepalingen die later zijn toegevoegd aan deze verordening, en de herziening van Verordening (EU) 2019/941 betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector. Momenteel vindt een publieke consultatie plaats over deze herziening van het leveringszekerheidsraamwerk.³² Naar verwachting zal vervolgens de nieuw geïnstalleerde Europese Commissie aan het einde van het jaar een besluit nemen over de vraag of het leveringszekerheidsraamwerk wordt herzien. Mijn voorganger heeft zich uitgesproken voor herziening van de Verordening gasleveringszekerheid en ik zal hier ook op inzetten in de EU.³³

Sophie Hermans
Minister van Klimaat en Groene Groei

---

³⁰ Conclusies van de Raad (30 mei 2024) Bevordering van duurzame elektriciteitsinfrastructuur, overweging 24.

³¹ Speciaal verslag 09/2024: Gasleveringszekerheid in de EU – EU-kader hielp lidstaten op de crisis te reageren, maar niet van alle responsmaatregelen kan impact worden aangetoond.

³² [Consultation: Fitness check evaluating EU energy security architecture - European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/energy/consultation/fitness-check-evaluating-eu-energy-security-architecture).

³³ Kamerstukken II 2023/24, 21501-33, nr. 1075.

Bijlage

Ons kenmerk
DGKE-DE / 87242664

Overzicht belangrijkste EU wetgeving op het gebied van aardgas		
Europese interne markt voor aardgas	<p>Richtlijn (EU) nr. 2024/1787 (<u>Waterstof- en gasrichtlijn</u>):</p> <ul style="list-style-type: none"> • consumentenbescherming en retailmarkt • derden toegang tot infrastructuur • vereisten voor systeembeheerders • geïntegreerde netwerkplanning en • verantwoordelijkheden regulerende instantie 	<p>Verordening (EU) nr. 2024/1789 (<u>Waterstof- en gasverordening</u>):</p> <ul style="list-style-type: none"> • algemene regels van toepassing op aardgassystemen, waaronder certificering systeembeheerders, tarifiering en transparantievereisten • gezamenlijk inkoopplatform voor aardgas • netcodes en richtsnoeren • ontheffing nieuwe aardgasinfrastructuur
Leveringszekerheid voor aardgas	<p>Verordening (EU) nr. 2017/1938 (<u>gasleveringszekerheidsverordening</u>):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preventieve maatregelen ter zekerstelling van de leveringszekerheid: het uitvoeren van een risico evaluatie; het opstellen van een preventief actieplan; de infrastructuurnorm; de gasleveringsnorm en; verplichte vuldoelen. • Bestrijding van een gascrisis: het opstellen van een noodplan; toezicht noodsituatie; uitroepen EU noodsituatie; solidariteitsmechanisme en gegevensuitwisseling. 	
Noodverordeningen (tijdelijk)	<p>Verordening (EU) nr. 2022/2576 (<u>Verordening inzake de bevordering van solidariteit</u>):</p> <ul style="list-style-type: none"> • standaard solidariteitsbepalingen • gezamenlijk inkoopplatform • mechanisme voor de beheersing van dagelijks volatiliteit • LNG prijsbenchmarking 	<p>Verordening (EU) nr. 2022/2578 (<u>Verordening marktcorrectiemechanisme om de burgers van de Unie en de economie te beschermen tegen buitensporig hoge prijzen - MCM</u>):</p> <ul style="list-style-type: none"> • dynamisch biedlimiet voor aardgasderivaten bij een (a) maandvooruitprijs op de TTF gedurende 3 werkdagen van meer dan € 180 /MWh en (b) de maandvooruitprijs op TTF € 35 hoger is dan de referentieprijis voor LNG op de wereldmarkt.
Methaan	<p>Verordening (EU) nr. 2024/1787 (<u>Methaanverordening</u>)³⁴:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het monitoren en verminderen van methaanemissies die ontstaan bij de winning van fossiele grondstoffen (ruwe olie, aardgas en steenkolen), en de distributie, transport en behandeling van aardgas, zowel binnen als buiten de EU. 	

³⁴ Verordening (EU) 2024/1787 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake de vermindering van methaanemissies in de energiesector en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/942 (Pub EU 2024, L 1787).

**Toezicht op de
groothandelsmarkt**

Verordening (EU) nr. 1227/2011 (REMIT)³⁵, recent gewijzigd door
Verordening (EU) nr. 2024/1106³⁶:

- toezicht op de energiegroothandelsmarkt (gas, elektriciteit, waterstof) door Europese toezichthouder (ACER) en nationale regulerende instantie (ACM). REMIT regelt onder meer de handhaving van het verbod marktmisbruik en handelen met voorwetenschap.

---

³⁵ Verordening (EU) nr. 1227/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie Voor de EER relevante tekst (Pub EU 2011, L 326).

³⁶ Verordening (EU) 2024/1106 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1227/2011 en (EU) 2019/942 wat de verbetering van de bescherming van de Unie tegen marktmanipulatie op de groothandelsmarkt voor energie betreft (Voor de EER relevante tekst) (Pub EU 2024, L 1106).